

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacrae Theologiae Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiae Ad Mentem Scoti Cursus Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

2. Quomodo Elementa continentur in mixtis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

Respondeo autem negando antecedens: & quidquid sit de antecedenti, quod ab *Arriaga* expresse defenditur, quamvis non negauerit propterea nostram conclusionem, nego consequentiam: quamvis enim non possent conuertere se in se inuicem immediate, non inde sequitur quin sint generabilia & corruptibilia per alias causas; & generatio & corruptio ignis tam nota est experientia, quam vlla prorsus generatio & corruptio, ut mirum sit hunc authorem hanc sibi experientiam non obieciisse, si eam soluere potuerit; & si non potuerit, ob eam non reliquisse suam sententiam, quæ defendi nequit nisi ea soluta. Innuit quidem in responsione ad replicam tertiam, ignem de nouo non produci, sed inclusum in mixto ab ipso separari. At prorsus incredibile est ignem illum inclusum, qui ex puluere tormetario aut stramine fit, inclusum fuisse actualiter in puluere aut in stramine isto: & quamuis admitteretur elementa omnia esse formaliter in mixtis; tamen tantam esse quantitatem elementi ignis in puluere aut stramine, quantum produciatur ex puluere, aut stramine, aut carta, non potest cum vlla probabilitate asseri: & deinde non est credibile quod totus ille ignis remaneat in corporibus illis, quæ ex igne extincto generantur. Adde falsum esse quod elementa manent formaliter in mixto, ut postea probabitur.

QVÆSTIO II.

Quomodo elementa continentur in mixtis.

10. *Suppono primo*, ex dictis, elementa esse corpora composita ex materia prima, & forma substantiali: quamvis enim ex illis ipsis authoribus, qui elementa distinguunt à materia prima, aliqui putauerint illa constitui in esse elementum, non per formam substantialem aliquam, sed per ipsammet qualitates primas; tamen ex omnibus principiis, ex quibus constat dari formas substantiales in mixto distinctas à materia prima, constat etiam dari formas substantiales in elementis. Imo utimur communiter ad probandam formam substantialem experientia, qua constat nobis quod aqua calida reducat se ad pristinum frigus, quod non posset facere nisi haberet formam substantialem: & certe si dubitaretur de hoc, non posset saltem dubitari, quin debeat habere supra materiam primam, aliquam formam distinctam à qualitatibus primis, ratione cuius reducat se ad pristinum statum frigoris: & consequenter dubitari non potest quin elementum aquæ (& idem est dicendum de reliquis) constitutur in esse talis elementi per illam aliam formam potius, quam per primas qualitates.

Nec refert quod opponunt aduersarij, formas non cognosci nisi ex operationibus: sed nullas habent operationes elementa, nisi quæ conueniunt ipsis ratione primarum qualitatum: ergo non habent alias formas, quam primas qualitates.

Respondetur enim facile negando minorem; ignis enim habet producere alium ignem, quod non competit ipsi ratione primarum qualitatum præcise. Deinde aqua habet reducere ad se frigus deperditum: hoc autem non cõpetit ipsi ratione frigoris, aut vllius alterius primæ qualitatis.

Suppono secundo, elementa altero ex duobus modis solum posse reperiri in mixtis, vel secundum entitatem suam substantialem, ita ut formaliter quodlibet ex illis sit in quolibet mixto, in ligno, verbi gratia, & homine, ignis, aer, aqua, terra cum materia prima, & formis suis substantialibus propriis; vel solum secundum virtutem suam, quatenus scilicet qualitates primæ, quæ sunt virtutes elementorum, quia per eas agunt, & disponunt alia corpora ad generationem, & corruptionem, reperiuntur in quolibet. Si primo modo reperiuntur in mixto, debent dici esse in mixto formaliter; si secundo tantum modo, non debent dici esse in mixtis nisi virtualiter.

CONCLUSIO I.

12. *Elementa non manent formaliter in mixto.* Hæc est communissima Peripateticorum cum Doctore in 2. dist. 15. & Philosopho hic, ac in libris de celo, quos sequitur *Arriaga*

disp. 2. Phys. sect. 1. contra *Auicennam*, *Philippinum*, *Albertum Magnum*, & plures alios, quos citat, & sequitur *Camerarius* p. 2. q. 2.

Probatur primo, quia si elementa manerent formaliter in mixto, vel essent in qualibet parte mixti; vel vnum in vna, & alterum in altera: sed neutrum dici potest: ergo.

Probatur minor, quia non quodlibet in qualibet parte, quia alias duæ substantiæ penetrarent se inuicem naturaliter: & præterea manifeste patet aquam, & ignem non compati simul, sed ad applicationem vnius corrumpi alterum; non etiam vnum in vna, & alterum in altera parte: tum quia experientia constat omnes partes integrales mixtorum esse mixtas, & nullam partem ex illis esse vllum ex elementis; tum etiam quia ignis & aqua non compatiuntur se contigue.

Probatur secundo, quia ignis magnus fortius resistere potest contrariis destruentibus, & diutius se conservare quam parvus: sed ignis quantumvis magnus nequit diu perseverare apud nos absque pabulo; ergo neq; parvus. Sed si daretur ignis in mixto verbi gratia in homine, aut ligno, aut lapide, maneret ibi absque pabulo: ergo non datur, & consequenter elementa non manent formaliter in mixto.

Confirmatur, quia exigua scintilla potest accendere magnam quantitatem pulueris tormentarij; ergo posset etiam accendi ab igne in ipso mixto incluso, si includeretur in illo, & consequenter quandoquidem non accendatur ab illo, debet dici quod non includatur in ipso.

13. *Probatur tertio*, quia si elementa cum suis formis substantialibus manerent formaliter in mixto verbi gratia in lapide, vel simul cum illis in mixto reperiretur alia forma substantialis, vel non daretur. Si non daretur, ergo omnia mixta sunt eiusdem speciei. Si daretur, ergo nullum elementum est substantia completa, quandoquidem posset ulterius compleri per formam substantialem superuenientem. Et præterea, ergo vna forma potest subiectari in subiectis realiter distinctis: illa enim forma substantialis superueniens elementi subiectaretur in omnibus elementis, quod omnino apparet absurdum.

Nec satisfaciunt, quod dicit *Camerarius*, vnam formam posse subiectari in multis faciendo ipsa vnum per se, licet non possit subiectari in multis non faciendo ipsa vnum per se. Non satisfaciunt, inquam. *Primo*, quia non potest assignari ratio cur vna forma possit subiectari in multis faciendo ipsa vnum per se, & non possit subiectari in illis non faciendo ipsa vnum per se. *Secundo*, quia nulla forma superueniens pluribus potest facere, quin illa sint plura, quamvis forte posset facere forma superueniens, ut aliqua plura constituent vnum per se.

Confirmatur probatio hæc: quia illa forma superueniens formis elementorum se sola sufficeret cum materia elementorum absque formis elementorum: ergo non est dicendum quod cum illa forma maneat formæ elementorum.

Probatur denique, quia quando generatur mixtum, vel adunarentur elementa formaliter in ipso, vel elementa antecederent existentia in ipso adunarentur, vel alia elementa de nouo in ipso producerentur: neutrum dici potest: ergo.

Probatur minor quoad primam partem, quia non sunt applicata alia elementa, quoties producuntur mixta, quæ sic adunarentur: & per hoc ipsum probatur minor quoad secundam partem, quia si non sint applicata, non adsunt alia causæ, quæ de nouo producerent elementa omnia.

Obijciunt primo. Proprietates elementorum, verbi gratia primæ qualitates, sunt in mixtis actualiter: ergo & formæ substantiales eorum, & consequenter ipsamet.

Respondeo, distinguendo antecedens: in ea intentione, in qua sunt proprietates physicæ elementorum, nego antecedens; in alia intentione, concedo antecedens & nego consequentiam.

Obijciunt secundo: vnumquodque componitur ex iis formaliter, in quæ potest resolui formaliter: sed mixtum

potest resolui formaliter in elementa: ergo constat ex elementis formaliter.

Respondeo, distinguendo maiorem: in qua potest resolui tanquam in partes, aut tanquam in ea qua in ipso ante actu fuerunt, & non producuntur de nouo, quando resoluitur in ipsa, sed solum aufertur vno ipsorum, concedo maiorem: in qua potest resolui non tanquam in partes, nec tanquam in aliqua, qua ante fuerunt, sed qua de nouo producuntur ex ipso, nego maiorem: & similiter distinguo minorem: potest resolui priori modo, nego minorem; posteriori modo, concedo minorem, & nego consequentiam.

Obijcies tertio: sequeretur mixtum non esse magis compositum, quam ipsamet elementa, nec consequenter hæc esse magis simplicia, quam mixtum, quod est absurdum.

Respondeo, distinguendo sequelam: quantum ad compositionem substantialem, concedo, nec id est absurdum; quantum ad accidentalem, nego, & id solum esset absurdum. Itaque mixta dicuntur magis composita, & elementa magis simplicia, quia ex qualitatibus primis elementa solum exigunt aliqua; mixta vero omnia; & quia forma substantialis mixti exigit connaturaliter omnes illas qualitates, forma vero elementi non exigit, propterea illa potest dici esse virtualiter magis composita, quam hæc.

15. *Obijcies quarto*: ex silice per ferrum percusso exit ignis, & ex ligno applicato igni, dum comburitur, exeunt humores aquei, & denique si nix, aut grando conferretur in cypho mundo, donec liquefiat, reperientur in eius fundo pulueres terrei: sed hoc non contingeret, nisi elementa formaliter reperirentur in mixtis illis: ergo.

Respondetur, negando minorem: nam ignis, qui ex silice exit, non erat autem formaliter in ipso, sed tum producitur de nouo ab aliqua causa vniuersali, quia ad attritionem silicis producitur dispositio sufficiens ad ipsum, quod si ideo exiret ex silice percusso, quod formaliter in ipso reperitur, quandoquidem similiter reperitur in aliis mixtis, deberet etiam exire ex aliis, quando similiter percuterentur, ac attererentur, contra experientiam: quod sane valde aduertendum est ad euacuandum vim huius experientiae de igne silicis, cui aduersarij multum fidunt.

Humores autem isti ex ligno viridi exeuntes, vel non sunt vera aqua, sed substantiae humidæ distinctæ speciei deferuientes ad nutritionem arboris, sicut sanguis deferuit ad nutritionem hominum; & si tales sunt, obiectio non est ad propositum: vel si sunt vera aqua elementaris, non spectabant ad constitutionem ligni, sed per accidens reperiebantur in ipsius poris, & sic etiam non facit illa experientia ad rem.

Denique pulueres illi reperti in cypho post liquefactionem niuis aut grandinis, similiter non spectabant per se ad substantiam niuis, aut grandinis, sed adherabant accidentaliter ipsis descendentibus ad terram, & fortassis non semper reperiretur illa experientia esse vera.

16. *Obijcies quinto*: mixtio est miscibilium alteratorum vno, secundum Philosophum; & in hoc distinguitur à generatione, quod subiectum ex quo fit generatio corrumpatur, subiectum vero ex quo fit mixtio, scilicet ipsamet miscibilia, non corrumpantur, sed alterentur: ergo quando per mixtionem ex elementis producuntur mixta, elementa non corrumpuntur, & consequenter manent formaliter in mixtis.

Respondetur, distinguendo antecedens pro secunda parte: In hoc distinguitur mixtio à generatione, quod illius subiectum non corrumpatur quantum ad esse suum proprium & formale, huius vero subiectum sic corrumpatur, nego antecedens; quod non corrumpatur sic quin maneat secundum virtutem suam, hoc est, secundum qualitatem primam, quam connaturaliter exigit in mixto, subiectum vero generationis, qua non est mixtio, corrumpatur, & secundum se, & secundum virtutem suam, concedo antecedens, & nego consequentiam.

Itaque distinctio vtriusque mutationis est, quod subiectum generationis non debeat manere post generationem, nec formaliter, nec virtualiter: quod intellige de subiecto destruendo, non de subiecto per se, quod est materia prima.

17. *Obijcit sextio Camerarius* multa loca Philosophi, quibus videtur significare quod elementa formaliter remaneant in mixto. Sed omnia explicari possunt de permanetia virtuali.

Confirmatur hoc ad hominem: Ipsemet Camerarius non putaret elementa manere formaliter in mixto, iisque aduenire aliam formam substantialem, nisi putaret ea esse materiam primam, sed fateatur secundum Philosophum ea non esse materiam primam: ergo debet existimare Philosophum non ponere ea formaliter in mixto.

Obijcies septimo ex eodem: secundum communem modum loquendi mixta componuntur ex elementis: sed hic modus loquendi saluari nequit, nisi elementa formaliter mancant in mixtis: ergo.

Respondeo, negando minorem; sufficit enim ad illum saluandum, quod mancant virtualiter in mixtis.

Deinde, si hoc non sufficeret, potius corrigendus esset ille modus communis loquendi, qui posset fundari in aliquo supposito incerto, quam relinquenda communis sententia peritiorum, ac meliorum Philosophorum, tam validis innixa rationibus.

18. *Obijcies octauo*: mixta mouentur motu prædominantis elementis: sed non possent sic moueri, nisi manerent formaliter in ipsis elementum prædominans: ergo.

Confirmatur hoc, quia motus ille non potest referri in formam mixti, cum sæpe in loco, qui per talem motum acquiritur, corrumpatur, & inereat: nulla enim forma exigit locum naturaliter ubi debet corrumpi.

Respondetur, negando minorem, & ad confirmationem qua probatur, nego antecedens; ad cuius probationem dico, quod sæpe posset quis naturaliter moueri ad locum, ubi corrumpitur, quando per accidens in via ad locum naturale quod tendit, & ubi per se corrumpi non deberet, reperirentur causæ destructivæ, cuius exemplum manifestum patet in igne, qui secundum communem sententiam fertur naturaliter sursum, & tamen dum eo fertur, corrumpitur. Sic etiam, si terra decideret naturaliter in magnum ignem, corrumpere ab igne, modò ignis haberet virtutem corruptiuam eius, ut communius asseritur.

CONCLUSIO II.

19. Elementa continentur virtualiter in mixtis, & hoc non solum quatenus qualitates primæ eorum continentur in mixtis in gradu tamen remissiori, quam in elementis; sed etiam quatenus forma substantialis mixti habet quandam affinitatem cum formis elementorum in eo, quod exigit connaturaliter qualitates primas, quas exigunt connaturaliter forme elementorum.

Hæc est communis cum Doctore sententia. Patet prima pars, quia aliquo modo continentur in ipsis secundum omnes: non formaliter: ergo virtualiter: neque enim est alius modus, quo continentur.

*Probat*ur secunda, & tertia pars, quia certum est quod mixta habeant qualitates illas primas, & etiam similitudinem in forma substantiali: ergo ut sic possunt dici continere virtualiter elementa.

Confirmatur hoc, quia illud potest dici continere virtualiter aliud, quod potest facere illud, quod ab illo alio fieri potest; sed mixtum quodcumque potest facere, quod potest fieri ab elemento quocumque quantum ad productionem qualitatum primarum in se, & alio subiecto, potest enim in se per formam substantialem producere qualitatem quamcumque primam, quam potest quodcumque elementum in se producere, & potest etiam similem qualitatem in aliquo gradu in quocumque alio subiecto capaci producere, non minus quam elementum, licet non in eadem intensione: ergo potest optime dici quod elementa contineantur virtualiter in mixto ratione convenientiæ non solum in forma accidentali, sed etiam substantiali.

Dicitur si hoc sufficeret, posset dici, quod mixta continentur virtualiter in elementis, quod est contra communem modum loquendi.

Respondeo, non posse dici, quod mixtum contineatur virtualiter in vno ex elementis, quia nullum vnum ex elementis

Quomodo mixta sunt magis composita quam elementa.

elementis exigit connaturaliter omnes qualitates primas, quas exigit mixtum, nec consequenter potest illas qualitates, aut in ordine ad illas facere quod potest facere mixtum; bene tamen potest dici, quod mixta continentur virtualiter in omnibus elementis simul sumptis; imò perfectius sic continentur in elementis, quam elementa in illis, quia perfectius possunt omnia elementa disponere ad productionem mixtorum, quam hæc ad productionem elementorum, quandoquidem elementa cum contineant qualitates primas in summo, possunt producere omnem gradum dispositiui ad formas mixtorum: hæc vero, cum non habeant illas qualitates in summo, nequeunt producere ex se gradum dispositiui ad formam elementari.

20. *Obijciat pro Caetano*, qui putat mixtum ratione formæ substantialis suæ, non posse dici continere elementa virtualiter: Si elementa virtualiter hoc modo continerentur in mixtis, possent mixta producere operationes elementorum perfectiori modo quam elementa, quod est falsum: neque enim ullam mixtum potest magis, aut perfectius calefacere, quam ignis: non ergo continentur sic virtualiter in illis.

Respondeo, negando sequelam, quamvis enim quod continet aliud virtualiter continentia perfecta, possit facere quod possit aliud, vel perfectius, vel æquè perfectè; tamè non omnis continètia virtualis debet esse sic perfectæ, & si non sit sic perfectæ, non sequitur quod continens sic aliud, possit facere operationes alterius æquè perfectè, aut perfectius. In proposito autem mixta non continent elementa virtualiter continentia virtuali perfecta, sed solum illa, quæ declaratur in conclusione, quatenus scilicet habent convenientiam cum elementis, & in qualitatibus primis, & in forma substantiali.

Dices: si talis convenientia sufficeret, vnum elementum contineret aliud, verbi gratia, ignis terram, aut è contra, quandoquidem conveniat cum terra in siccitate, & in forma etiam substantiali quatenus est principium exigens siccitatem.

Respondeo, negando sequelam, quia convenientia, quæ est inter mixta, & elementa, ratione cuius dicuntur hæc in illis virtualiter contineri, est convenientia in omnibus primis qualitatibus, quas elementa habent; terra autem non habet convenientiam cum igne in calore, ut communius tenetur, de quo tamen postea, nec ignis cum terra in frigore. Quod si vnum elementum haberet convenientiam cum alio in omnibus qualitatibus primis, fatendum esset quod vnum in altero contineretur virtualiter, nec hoc esset inconueniens.

21. *Obijciat secundo*: si qualitates elementorum essent formaliter in mixtis, sequeretur contrarietas qualitates esse simul in eodem subiecto: sed hoc est contra *Scotum* supra dicentem illas qualitates non contineri formaliter in mixtis.

Respondeo, distinguendo sequelam: in gradibus remissis compatilibus, concedo; incompatilibus, nego sequelam. *Ad Scotum* autem dico, quod ipse non asserat absolute qualitates elementorum non esse in gradibus remissis in mixto, sed solum quod non esset id necessarium ad rationem formalem mixti, neque ad hoc quod continerentur in illo virtualiter elementa: quod quidem verissimum est: nam si mixtis non darentur illæ qualitates formaliter, sed alia qualitas una simplex, qua mediante posset mixtum actione æquiuoca calefacere, & frigefacere, & cætera, haberet rationem mixti, & elementa posset dici in ipso virtualiter manere non minus, quam habendo illas qualitates omnes formaliter.

Obijciat tertio: sequeretur mixtum esse perfectius elementis, quia quod continet aliqua virtualiter, est perfectius illis: sed hoc est falsum, quia sic elementa non possent causare mixta.

Respondeatur primo, negando sequelam; quia non continet illa continentia virtuali perfecta.

Respondeo secundo, negando minorem, ad cuius probationem dico elementa sola non causare mixta, sed disponunt tantum ad formam mixti, quæ producit ab ali-

qua alia causa, vel inferiori, si adest sufficiens; vel superiori, si non adest.

QVÆSTIO III.

Quid, & quot sint qualitates primæ.

22. *Supponebamus* hæc dari qualitates primas, & eas convenire tam elementis, quam mixtis, diverso tamen modo. Hic ergo examinandum quid sint istæ qualitates primæ, & quot sint. Et quidem satis notum est experientia, quid sint illa, quæ communiter vocantur *qualitates primæ*: nemo enim non scit quid sit calor, quid frigus, quid siccitas, quid humiditas; nec melius hæc explicari possunt ignorantibus ipsorum naturam, & non potenti ea ab aliis rebus discernere, quam applicando illa ad potentiam activam ipsius, & dicendo illi quod calor sit id, quod causat talem sensationem, qualem ipse tum sentit applicato calore: per hoc enim ipse poterit postea calorem distinguere ab aliis omnibus rebus non minus, quam per disgregationem visus quam percipit, obiecta albedine potentie visive, potest discernere albedinem ab omnibus aliis rebus. Et eodem modo explicari potest natura frigoris, siccitatis, & humiditatis: sed per hoc tamen non explicatur cur sint qualitates primæ. Hoc ergo est quod hic declarandum est, quid sit scilicet qualitas prima, & quot sint. Nec difficultas movetur generaliter de quacunque qualitate, quæ posset habere rationem primæ qualitatis quomodocunque, sed de ea, quæ potest habere rationem primæ qualitatis, in ordine ad generationem, & corruptionem ex iis omnibus, quæ solis sublunariis competunt & sunt sensibiles, unde ab hac questione semoveri debet non solum lux, quæ non solum sublunariis competit & intellectiones ac volitiones, quæ sunt spirituales qualitates, sed etiam qualitates occultæ quacunque non sensibiles, qualis supponitur esse illa, qua mediante magnes attrahit ferrum, & similia.

CONCLUSIO I.

23. *Bene describuntur qualitates primæ esse, quæ neque ex se inveniuntur, neque ex alijs fiunt; cætera vero qualitates sensibiles sublunares fiunt ex illis.* Hæc est communissima.

Paret, quia omni & soli qualitati primæ, de qua hic agimus, hæc descriptio convenit, & declarat sufficienter naturam eius quatenus habet rationem primæ qualitatis, nec melius explicari potest.

CONCLUSIO II.

24. *Quatuor tantum dantur huiusmodi qualitates, nimirum calor, frigus, humiditas, siccitas; si tamen humiditas & siccitas sint qualitates, de quo postea, & si non, due tantum dantur qualitates primæ, nempe calor & frigus.* Hæc est communis.

Paret, quia in primis ex his qualitatibus nulla connaturaliter loquendo præsupponit alteram, aut aliam ullam sensibilem, ex qua fieret vlla ratio: ergo neque ex se, neque ex alijs fiunt hæc qualitates.

Deinde nulla potest assignari alia sensibilis qualitas, quæ non possit dici fieri ex his aliqua ratione: ergo aliæ omnes qualitates ex his fiunt: & consequenter hæc quatuor erunt qualitates primæ, & nullæ aliæ.

Confirmatur primo: quia hæc qualitates sunt qualitates propriæ elementorum, ex quibus alia corpora fiunt, & quæ nec ex se ipsis neque ex alijs fiunt: ergo similiter dicendum est quod hæc qualitates non fiunt ex se, aut ex alijs qualitatibus, sed potius aliæ omnes ex illis fiunt.

Confirmatur secundo: quia nullæ qualitates aliæ sensibiles competentes alijs corporibus mixtis reperiuntur absque his qualitatibus omnibus, quælibet autem ex his reperitur absque vlla ex qualitatibus illis alijs, & etiam sine quacunque ex se ipsis: ergo signum est quod hæc non præexigant connaturaliter vllas ex illis alijs qualitatibus, nec ex se ipsis, & quod aliæ omnes qualitates præexigant has.

25. *Probat* antecedens quoad primam partem, quia aliæ qualitates illæ per se non reperiuntur in mixtis; hæc autem

Descriptio
quæ
qualitates
primæ
marum.

Quatuor
tantum
dantur
qualitates
primæ.